

Posudek diplomové práce

Bc. Anna Nováková

Strojový a lidský překlad literatury pro děti: hodnocení kvality překladu ve směru z němčiny do češtiny

Praha 2023, vedoucí práce: Mgr. Věra Kloudová, Ph.D.

87 stran + přílohy 27 stran

Interdisciplinární diplomová magisterská práce Anny Novákové je teoreticko-empirického charakteru a zabývá se hodnocením kvality strojového a lidského překladu literatury pro děti a mládež z němčiny do češtiny.

Diplomantka si k hodnocení překladu vybrala úryvky z knihy pro děti a mládež *Die unendliche Geschichte* (1979) německého spisovatele Michaela Ende. Cílem předkládané diplomové práce bylo porovnat překlady těchto úryvků, tedy jednak výstupy ze tří strojových překladačů (DeepL, Google Translate a CUBBITT), jednak překlady od překladatelek Milady Misárkové (1987) a Evy Pátkové (2001). Porovnání překladů proběhlo na základě translatologické analýzy provedené autorkou diplomové práce a rovněž na základě hodnocení kvality překladu externími hodnotiteli (studenty Ústavu translatologie FF UK), jimž byly předloženy dané úryvky a již byli předem seznámeni s metodou hodnocení. Spolu s hodnocením obdrželi anotátoři dotazník k evaluaci překladu, který autorka posléze vyhodnotila.

Autorka diplomové práce v úvodních kapitolách představuje cíl a postup práce a stav zkoumané problematiky. Náležitě a přehledně seznamuje čtenáře se zkoumaným materiálem, metodou, východisky a hypotézami. Tato část je velmi erudovaně zpracována, hypotézy vhodně formulované, v závěru se k nim autorka vrací a vyhodnocuje je.

Teoretická část diplomové práce se nejprve zabývá samotným originálem (kap. 2.1.) v kontextu literatury pro děti a mládež a z hlediska kontextu dobového. Autorka charakterizuje rovněž autora, věnuje se (podrobně!) literární a jazykové charakteristice díla. V kap. 2.2. se pak zabývá dosavadními překlady díla (překladatelské normy a tradice a obě překladatelky, Milada Misárková a Eva Pátková). K překladatelským normám by případně bylo vhodné doplnit k Levému další badatele, kteří se touto problematikou zabývali, aby vznikl ucelenější přehled v této oblasti. Následující úsek (kap. 2.3) pak tematizuje překlad strojový včetně jeho stručné historie a zaměřuje se na tři použité překladače (Google Translate, DeepL, CUBBITT). Autorka se v této oblasti velmi dobře zorientovala, byť strojový překlad nebyl jejím studovaným oborem. Teoretickou část uzavírá kapitola o hodnocení kvality překladu (2.4), a to jak z hlediska translatologie, tak z hlediska strojového překladu.

Empirická část začíná (poměrně stručnou) translatologickou analýzou provedenou podle modelu K. Reiřové (kap. 3.1) a dále se věnuje hodnocení kvality překladu anotátory (kap. 3.2), kde je popsán celý proces hodnocení včetně metodiky výběru úryvků a metody hodnocení, tj. hodnocení úryvků překladu na škále 0 až 10 v kategoriích adequacy, fluency a overall quality, inspirované hodnocením v oblasti výzkumu strojového překladu. Dále je představeno anotátorské rozhraní a dotazník. Následující kapitola (3.3) představuje výsledky hodnocení včetně mezianotátorské shody.

V kapitole 4 se diplomantka věnuje závěrům plynoucím z výzkumu a diskuzi. Náležitě rekapituluje svůj postup, vyhodnocuje hypotézy a zaobírá se rovněž výhledem do budoucna včetně zamyšlení nad možnostmi práce literárních překladatelů v nejbližší době. Oceňuji, že se autorka snaží reflektovat rozdíly v hodnocení překladu v rámci translatologické analýzy a v rámci hodnocení anotátory (např. „propad“ jednoho lidského překladu v externím hodnocení) a pokouší se oslovit příčiny těchto rozdílů (pomalu zastarávající překlad, případně neobeznámenost některých studentů bakalářského studia s principy literárního překladu apod.).

Bibliografie (kap. 5) je zpracována výborně a množství zde uvedených prací dokládá schopnost autorky diplomové práce načíst úctyhodné množství literatury i z oboru strojového překladu, se kterým se musela blíže seznámit právě pro účely psaní této diplomové práce. Následují přílohy (jednotlivé překlady, kolační tabulka, dotazník, vzor anotátorského rozhraní a instrukce pro anotátory).

Přínos diplomové práce spatřuji zejména v její interdisciplinaritě (spolupráce translatologie a strojového překladu), inovativnosti (vedení a zpracování anotační úlohy zaměřené na hodnocení strojového a lidského překladu + zaměření na poměrně málo prozkoumanou jazykovou dvojici v této oblasti výzkumu) a vůbec ve vhodném uchopení velmi aktuálního tématu, jímž je právě překlad literárních textů pomocí strojových překladačů. Autorka musela vhodným způsobem aplikovat poznatky z oblasti strojového překladu, který pro ni byl zcela novou disciplínou (týká se zejména různých přístupů k hodnocení překladu, z nichž si diplomantka musela vybrat ten nejvhodnější). Dále bych ráda autorku pochválila za pečlivou přípravu hodnocení překladu a komunikaci s anotátory, svědomité vyhodnocení jejich práce i dotazníku. Vyzdvihnout bych chtěla také zpracování grafů, tabulek a obrázků (např. na str. 73), které diplomovou práci doprovázejí a vynikají svou kvalitou.

Vedle toho bych měla upozornit na menší nedostatky práce, které se projevily zejména v teoretické části u popisu norem (již zmíněno výše), jež by bylo záhodno zpracovat podrobněji. Na druhé straně si uvědomuji, že těžištěm práce je část empirická, zejména samostatné vedení a zpracování celého hodnocení anotátory, které proběhlo bez zádrhelů a náležitým způsobem. Co se týče stylu a formální stránky práce, najdeme menší množství odchylek od odborného stylu (str. 36: *systemy porazily*, str. 69: *poměrně jasně zvítězil*) či překlepů (str. 31: *Autorkou staršího českého překladu je Milada Misárková, Narodila se 6. ledna 1929 v Mělníku*, str. 34: *v r. 1949 vypracovali matematický model komunikace, jenž lze jej aplikovat i na překlad*).

Diplomovou práci považuji za velmi vhodnou inspiraci pro další bádání propojující poznatky uvedených oborů, neboť podobný výzkum literárních překladů je vysoce aktuální a strojový překlad se neustále vyvíjí. V diskuzi při obhajobě by mohl být kromě strojového překladu jako takového zmíněn i počítačem podporovaný překlad v kontextu literárních textů (byť samozřejmě nebyl vlastním tématem DP, ale bezprostředně s ním souvisí).

Diplomantka si předsevzala poměrně obtížný úkol, avšak v problematice se velmi dobře zorientovala a cíl práce byl náležitě splněn. Vzhledem k výše uvedenému doporučuji diplomovou práci Anny Novákové k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit známkou **výborně**, o konečném hodnocení rozhodne obhajoba.

V Praze dne 31. 8. 2023

Mgr. Věra Kloudová, Ph.D.